

GRAN BRETANYA: MÉS CENTRALITZAT DEL QUE SEMBLA

Mike Cormack

1. Les nacions i regions del Regne Unit

El Regne Unit és un estat plurinacional format per Anglaterra, Escòcia, Gal·les i Irlanda del Nord. A més d'aquests territoris, l'illa de Man i les illes Anglonormandes tenen els seus propis parlaments i l'estatus de possessions de la corona britànica. En els casos d'Escòcia i de Gal·les hi ha el reconeixement general del seu estatus com a nacions dins de l'Estat britànic, diferenciat d'Anglaterra. Irlanda del Nord és un cas més complex, amb la seva nacionalitat en disputa entre aquells (descrits com a «nacionalistes» dins d'Irlanda del Nord i en gran part integrats per la comunitat catòlica) que la veuen com una regió de la nació irlandesa, i aquells (descrits com a «leialistes» i en gran part integrats per la comunitat protestant) que la veuen com una regió del Regne Unit. En termes de població, Anglaterra és de molt la més gran. Segons el cens de 1991, la població d'Anglaterra és de 49.890.000 habitants; la població d'Escòcia és de 4.999.000 habitants, i la població de Gal·les és de 2.812.000 habitants.

Dins d'aquestes àrees nacionals hi ha divisions regionals importants. A Anglaterra hi ha una coneguda i àmplia divisió entre el nord (aproximadament el nord de Nottingham i Derby) i el sud. Àrees més petites com el sud-oest (Cornwall, Devon i Somerset), East Anglia (Norfolk i Suffolk), Yorkshire, el nord-est (incloent-hi Newcastle i Sunderland), i Lancashire (incloent-hi Liverpool i Manchester) tenen totes identitats regionals fortes, freqüentment lligades a un dialecte regional particular. Econòmicament, la més important d'aquestes àrees és el sud-est (Londres i els comtats que l'envolten [*Home Counties*]). A Escòcia la principal divisió regional és la divisió geogràfica entre les terres altes i les illes al nord i a l'oest, d'una banda, i les terres baixes de l'altra banda. Aquesta és una divisió cultural central que antigament fou també lingüística. Però a Escòcia hi ha igualment altres identitats regionals notables, com ara en el nord-est (al voltant d'Aberdeen), els Borders (l'àrea més immediata al nord-oest de la frontera entre Escòcia i Anglaterra), el sud-oest (Galloway) i les diverses àrees insulars. Com a Anglaterra, hi domina una àrea: es tracta de la zona central, que inclou les dues ciutats més grans, Edimburg i Glasgow. A Gal·les la divisió

principal és entre, d'una banda, el nord i l'oest rurals i, de l'altra, les àrees industrials de Gal·les del sud (incloent-hi les ciutats de Cardiff i Swansea).

Aquestes diverses divisions tenen el seu corresponent en les variacions lingüístiques. La pronúncia de l'anglès varia significativament entre el sud i el nord d'Anglaterra, i en algunes àrees rurals encara poden ser escoltats marcats dialectes regionals. A les terres baixes o Lowlands d'Escòcia, la llengua s'estén des d'una identificable versió escocesa de l'anglès (*Scots English*) fins a la llengua anomenada *Scots* (que fou abans tan diferenciada de l'anglès com el català ho és del castellà), encara parlada en àrees rurals com ara Aberdeenshire i els Borders. A més, hi ha les llengües cèltiques. El gal·lès és parlat a Gal·les, amb diferents dialectes al nord i al sud. El gaèlic escocès (*Scottish Gaelic*) sobreviu avui principalment en les illes occidentals (cada illa principal té el seu propi dialecte) i en les parts més occidentals de les terres altes. A Irlanda del Nord el gaèlic irlandès (*Irish Gaelic*) existeix fonamentalment com un símbol de la comunitat nacionalista, més que com una llengua quotidiana; la comunitat més pròxima que parla gaèlic és a Donegal, al nord-oest de la República d'Irlanda. El gaèlic de l'illa de Man (*Manx Gaelic*) virtualment ha desaparegut.

Orígens històrics

Anglaterra, Gal·les, Escòcia i Irlanda es desenvoluparen com a països separats durant l'edat mitjana, sovint en conflicte els uns amb els altres, i la unió política i administrativa es produí només gradualment al llarg de diversos segles. Després de molt de conflicte, especialment en el segle xv, Gal·les fou incorporat a la unió amb Anglaterra per l'*Act of Union* de 1536. Escòcia es vinculà a Anglaterra el 1603 quan el rei Jaume VI d'Escòcia heretà la Corona anglesa arran de la mort de la reina Elisabet I, i traslladà la seva cort d'Edimburg a Londres. Un segle més tard, el 1707, el Parlament escocès a Edimburg votà la fusió amb el Parlament anglès a Londres. Per aquest *Act of Union*, tanmateix, Escòcia (a diferència de Gal·les el 1536) conservà el seu propi sistema legal diferenciat, el seu propi sistema educatiu i la seva pròpia Església oficial (calvinista originàriament, en oposició a l'Església episcopal d'Anglaterra). La situació a Irlanda fou més complexa. La invasió d'Irlanda pels normands d'Anglaterra començà al final del segle xii i fou seguida per segles de conflicte, amb àmplies zones d'Irlanda freqüentment sota el control directe anglès. Finalment, el 1800 tingué lloc un *Act of Union* però fou posteriorment revocat pel Tractat Anglo-irlandès de 1922, que dividí l'illa, i creà l'Estat lliure d'Irlanda en la part més extensa del país, de religió predominantment catòlica, i deixà Irlanda del Nord, de religió predominantment protestant i poblada majoritàriament per descendents de colons escocesos i anglesos, com una part del Regne Unit. Això no obstant, la presència d'una àmplia minoria (40%) de catòlics a Irlanda del Nord, molts dels quals desitjaven la unió amb la resta d'Irlanda, originà els conflictes que han determinat la història d'Irlanda del Nord, especialment des de 1969.

Durant el segle xx, alguns moviments separatistes han sorgit periòdicament a Gal·les i Escòcia. En la mesura que l'Imperi Britànic es transformà gradualment en la Commonwealth de Nacions, i en la mesura que el Regne Unit s'aproximà econòmicament i política a la resta de l'Europa Occidental, els avantatges econòmics de la

unió amb Anglaterra esdevingueren menys obvis. A partir de la dècada del 1960, els partits nacionalistes Plaid Cymru (a Gal·les) i Scottish National Party (SNP) enregistraren un significatiu nombre de vots, a pesar que cap dels dos no ha aconseguit assolir la majoria electoral necessària per convèncer el govern britànic de la necessitat del canvi.

Política i administració

Les nacions del Regne Unit tenen relacions diverses amb el govern central. L'administració d'Escòcia està encapçalada per l'Scottish Office, creat el 1885. És un departament del govern britànic, però des del 1939 ha estat situat a Edimburg. El seu cap és el secretari d'Estat d'Escòcia, que és un membre del govern designat pel primer ministre. El Welsh Office (semblant a l'Scottish Office) és molt més recent, data del 1964 i, com en el cas escocès, el secretari d'Estat per Gal·les és un membre del govern. La situació a Irlanda del Nord ha canviat al llarg dels anys. Actualment hi ha un secretari d'Estat per a Irlanda del Nord, designat pel primer ministre, però fins al 1972 Irlanda del Nord tingué el seu propi parlament, que es reunia a Belfast. Aquest fou suspès a causa dels «*Troubles*» (disturbis) i s'imposà l'autoritat directa de Londres. Com els habitants d'Escòcia i de Gal·les, els irlandesos del Nord elegeixen membres del parlament del Regne Unit a Londres.

A pesar d'aquestes disposicions menors de delegació, la major part del poder és retingut a Londres. El secretari d'Estat per Escòcia, per exemple, només té poder sobre una esfera limitada (govern local, habitatge, educació, salut, construcció de carreteres, treball social, llei, agricultura i pesca, desenvolupament econòmic). El pressupost per a l'Scottish Office ha de ser defensat pel secretari d'Estat contra les pretensions d'altres ministeris governamentals. Tot el control dels mitjans de comunicació és exercit pels departaments governamentals a Londres; el Departament del Patrimoni Nacional (Department of National Heritage), creat al 1992, és el responsable dels mèdia (juntament amb la cultura i l'esport).

El govern local a Gran Bretanya està basat en àrees relativament petites, i només els Scottish, Welsh i Northern Ireland Offices s'interposen entre aquestes regions més petites i el govern central. Des de la reforma del govern local a la meitat de la dècada del 1970 (el 1974 pel que fa a Anglaterra i a Gal·les, i el 1975 pel que fa a Escòcia) el quadre (amb reformes complementàries que estan essent discutides actualment al Parlament) és com segueix: Anglaterra està dividida en 45 comtats i 32 districtes londinencs (*London Boroughs*). Gal·les es compon de 8 comtats. Els comtats anglesos i gal·lesos estan tots subdividits en districtes. Escòcia està dividida en 9 regions (subdividides alhora en districtes) i 3 «*Island Authorities*» (Western Isles, Orkney i Shetland), que no tenen cap altra subdivisió. Totes aquestes regions, districtes i comtats són administrats per càrrecs oficials elegits. Les úniques organitzacions de govern local elegides a Irlanda del Nord són 26 districtes amb poders molt restringits. Els altres serveis són proporcionats per consells de zona (*Area Boards*) no elegits i pel govern central.

Els límits de les circumscripcions electorals freqüentment no coincideixen amb els límits de l'autoritat local. Els 650 membres del Parlament estan integrats per 72 membres d'Escòcia, 38 de Gal·les, 17 d'Irlanda del Nord i la resta d'Anglaterra.

En els darrers anys, els moviments polítics per la independència gal·lesa i escocesa s'han desenvolupat amb diversa fortuna. Després de les eleccions generals d'octubre del 1974, el SNP obtingué 11 diputats i el Plaid Cymru 3, i s'inicià la redacció d'un projecte de llei per a la delegació política de poders a Escòcia. Aquest projecte passà pel Parlament i esdevingué l'*Scotland Act* del 1979, per bé que s'exigí el suport d'una majoria d'almenys el 40% dels votants en un referèndum a Escòcia. Se n'aconseguí una majoria, però no de la quantitat exigida, de manera que l'*Act* fou abandonat.

Des de la dècada del 1980, les polítiques dels governs conservadors de la senyora Thatcher i de John Major han exacerbat les diferències polítiques entre les diverses parts del Regne Unit. Escòcia i el nord d'Anglaterra han votat regularment pel Partit Laborista, mentre que el sud d'Anglaterra, amb més densitat de població, ha votat pels conservadors. En les eleccions generals de 1992, els resultats electorals en conjunt foren: 43% per als conservadors, 35% per als laboristes, 18% per als demòcrata-liberals, mentre que a Escòcia els resultats foren del 25,7% per als conservadors, el 39% per als laboristes, el 13,1% per als demòcrata-liberals i el 21,5% per al SNP. El suport a la delegació de poder augmentà a Escòcia durant els anys vuitanta fins al punt que, paral·lelament a les demandes del SNP per a la separació política completa d'Anglaterra, tot conservant la condició de membre de la Comunitat Europea (la campanya «Escòcia a Europa»), els partits Laborista i Liberal Democràtic donaren suport a la creació d'una Assemblea Escocesa electa. El 1989, una Convenció Constitucional Escocesa extraoficial i no elegida fou constituïda a Edimburg amb membres procedents de partits polítics, organitzacions del govern local i altres grups, a fi de discutir qüestions constitucionals.

Cultura i llengua

Com s'ha advertit abans, hi ha importants diferències entre les variants regionals de l'anglès. Els que parlen altres llengües són petites minories dins d'aquesta cultura de parla anglesa dominant, per bé que variada. Quant a les llengües cèltiques a Gran Bretanya, la que millor sobreviu és el gal·lès, parlat avui pel 18,7% de la població gal·lesa, això és, al voltant de dues-centes mil persones. Aquesta quantitat (del cens de 1991) representà una disminució del 0,3% respecte del cens de 1981, però el percentatge de parlants en l'edat compresa entre els tres i els quinze anys pujà significativament (del 17,6% al 24,3%), la qual cosa suggereix que el futur de la llengua està assegurat. El gaèlic és parlat aproximadament per seixanta-cinc mil persones a Escòcia, principalment aquelles que viuen en les «Western Isles» i en les àrees costaneres adjacents, si bé hi ha un nombre significatiu de parlants escampats arreu d'Escòcia, particularment a Glasgow. Aquesta quantitat representa l'1,4% de la població escocesa, una disminució davant l'1,6% al 1981. Això no obstant, ha estat argumentat que el punt més baix per a la llengua es produí cap a la meitat dels anys vuitanta i que, amb el desenvolupament de les escoles i dels grups pre-escolars gaèlics, les xifres haurien d'incrementar-se en el futur. Els que parlen gaèlic i gal·lès són, en ambdós casos, bilingües amb l'anglès.

Des de la *Welsh Language Act* de 1967, el gal·lès ha tingut el mateix estatus que l'anglès dins de Gal·les. Tanmateix, el gaèlic no té cap estatus oficial i els que tenen

el gaèlic com a llengua materna i parlen també l'anglès no tenen reconeguts drets bàsics com ara parlar en la seva pròpia llengua en els tribunals de justícia o adreçar peticions oficials en gaèlic. Semblantment, dins de les àrees de parla gaèlica en les «Western Isles», solament en els darrers anys han estat erigits senyals de tràfic bilingües. El 1974 l'autoritat local de les Western Isles (autoanomenada «Comhairle nan Eilean», Consell de les Illes) inicià la seva pròpia política bilingüe, particularment concentrada en l'educació.

A més de les llengües cèltiques que hi resten, ara hi ha comunitats significatives de parlants de llengües asiàtiques a Gran Bretanya, particularment les llengües del subcontinent de l'Índia, com ara hindi, urdú, panjabi, gujarati i bengalí. Segons el cens de 1991, hi havia 1.479.645 persones que declaraven el seu origen ètnic sud-asiàtic a Gran Bretanya, un 44% de les quals eren britàniques de naixement. A pesar que estan escampades per tot el Regne Unit, es troben situades particularment en les ciutats industrials més grans. El panjabi és comunament parlat a Bradford i en el municipi londinenc de Southall; el gujarati és comú a Leicester, Coventry i en els districtes londinencs de Brent i Harrow; i el bengalí és comú en el municipi londinenc de Tower Hamlets. Hi ha també un significatiu nombre de parlants del xinès, particularment al centre de Londres.

2. El marc socio-econòmic

El fet socio-econòmic central en el Regne Unit és el contrast entre el sud i el sud-est, zona relativament pròspera al voltant de Londres, i la resta del país. A Escòcia, Gal·les, la meitat nord d'Anglaterra i, fins a cert punt, els West Midlands anglesos (al voltant de Birmingham), la vida econòmica s'ha concentrat en les indústries pesades (com ara construcció naval, fabricació d'automòbils, mineria de carbó i fonaria de ferro) que han entrat en decadència. Aquestes àrees (amb l'excepció de West Midlands) inclouen també les zones rurals més remotes en les quals l'agricultura també ha decaigut. Sota el govern de Thatcher en la dècada dels vuitanta, aquesta divisió socio-econòmica nord-sud fou exacerbadada. A causa del conflicte civil, Irlanda del Nord ha estat sempre en un estat econòmic pitjor que les altres regions.

Els dos conjunts d'estadístiques de la taula 1 indiquen la tendència general. La primera quantitat és l'índex de l'atur i la segona és el producte interior brut com a percentatge respecte de la mitjana de la Comunitat Europea (ambdues sèries són del 1990). Les estadístiques fan referència a Irlanda del Nord, Escòcia i Gal·les, i a les regions econòmiques angleses. A efectes comparatius, les dades corresponents a Alemanya i a Irlanda són també proporcionades.

Amagats dins de dades com aquestes hi ha contrastos més forts. Moltes de les ciutats industrials més grans contenen exemples clàssics de barris centrals deprimits, mentre que les zones rurals més remotes, particularment les terres altes i les illes d'Escòcia, són també zones relativament deprimides. Indicadors socials com ara una desocupació elevada, habitatge deficient, problemes relacionats amb l'alcohol i les drogues, es troben en ambdues zones. Malgrat que els indicadors econòmics mostren que el nivell general de vida a Gran Bretanya és més alt que en el països europeus més pobres, com Grècia i Portugal, queda sens dubte molt per darrera de països com Ale-

Taula 1. Índex d'atur i PIB de les regions britàniques.

Àrea	Índex d'atur	PIB (Mitjana UE = 100)
Irlanda del Nord	17,1%	74,3%
Escòcia	10,1%	92,6%
Gal·les	7,6%	83,7%
Nord d'Anglaterra	10,1%	86,9%
Nord-oest d'Anglaterra	9,1%	90,7%
Yorkshire & Humberside	8,0%	91,6%
West Midlands	6,9%	92,1%
East Midlands	5,9%	96,7%
East Anglia	4,2%	102,4%
Sud-oest d'Anglaterra	4,9%	96,1%
Sud-est d'Anglaterra	4,7%	121,3%
Alemanya	4,9%	117,0%
Irlanda	14,2%	68,2%

(Font: *Regional Trends*, 28, Londres: HMSO, 1993).

manya i França i, si descartem la pròspera regió del sud-est d'Anglaterra, el contrast esdevé més evident.

3. El marc legal de la televisió

El marc legal per a la televisió britànica el dona l'Estatut (*Charter*) de la BBC i les diferents lleis (*Acts*) del parlament que governen la televisió comercial. La BBC fou creada com a ens públic el 1927. Està regida per un Estatut Reial (*Royal Charter*) i una «Licence and Agreement» que conjuntament conformen els seus poders i les seves funcions. Si bé en rigor prové de la corona, de fet l'Estatut és atorgat pel govern i és regularment renovat. L'actual fou concedit el 1981 i ha de ser renovat el 1996. La llicència és vàlida durant el mateix període de temps. La BBC és un servei públic de ràdio-televisió finançat quasi completament per una quota de pagament de tots els posseïdors d'aparells de televisió. Cada any ha de presentar un «Annual Report and Accounts» a la Secretaria d'Estat per al Patrimoni Nacional.

La televisió comercial fou introduïda a la Gran Bretanya per la *Television Act* del 1954 que autoritzà companyies de televisió de propietat privada, finançades per la publicitat i regulades per la Independent Television Authority (ITA). Des del començament, la televisió comercial (que, anomenada Independent Television, esdevingué universalment coneguda com a ITV) fou organitzada sobre una base regional amb companyies a les quals es concedí llicències d'emissió en àrees específiques per a períodes de temps específics. La legislació posterior ha desenvolupat aquest sector, molt notablement la *Sound Broadcasting Act* del 1972, que legalitzà la ràdio comercial i transformà la ITA en la Independent Broadcasting Authority (IBA); la *Broadcasting Act* del 1980, que creà un segon canal comercial (Channel 4), organitzat com a canal nacional, i, més recentment, la *Broadcasting Act* del 1990. Aquesta última ha transformat la IBA en la Independent Television Commission (ITC). Una Radio Authority diferenciada fou creada per vigilar la ràdio comercial. La llei de 1990 tam-

bé ha modificat les bases per a la concessió de llicències de televisió regional. Mentre que sota les lleis anteriors la ITA/IBA fou lliure de seleccionar qualsevol sol·licitud presentada, per la llei de 1990 la ITC està obligada a atorgar la llicència a la sol·licitud que ofereixi la millor oferta econòmica anual (es crea allò que s'ha conegut com la «concessió per subhasta»), amb l'única discreció vàlida de la ITC que tots els sol·licitants han de superar primer una «prova de qualitat», és a dir, una avaluació que assegurí que la qualitat de la seva proposta de programació ha passat un nivell mínim bàsic, i que en «circumstàncies excepcionals» indeterminades un licitador amb una oferta inferior podria ser acceptat. Aquestes noves regles entraren en joc el 1991 quan es convocà un concurs per a la reassignació de les llicències, amb una vigència de deu anys des del gener de 1993. Tres d'aquestes llicències regionals han canviat de mans. La llei de 1990 també permet adquisicions i fusions entre companyies regionals de la ITV i entre elles i altres companyies no britàniques de la Unió Europea (tot i que això no s'ha permès que passi fins després de 1993).

La llei de 1990 també preveu la creació d'un cinquè canal, a més dels dos canals nacionals de la BBC, la cadena de la ITV (que la llei ha rebatejat com a Channel 3) i Channel 4. Aquest cinquè canal havia de ser un canal comercial nacional, sense variacions regionals, però (a causa de limitacions tècniques) només arribaria a abastar el 74% de la població. Atesos els dubtes sobre la viabilitat econòmica de constituir aquest canal (deguts en part al fet que la llicència hauria de preveure el pagament del reajustament tècnic de tots els magnetoscòpis en les àrees de recepció a fi d'evitar-hi interferències), quan la concessió fou anunciada públicament al 1992 només es rebé una sol·licitud, i la ITC es va negar a concedir la llicència a causa dels dubtes sobre la seva viabilitat. De moment, Channel 5 resta com una possibilitat per al futur.

El marc legal per a la televisió per cable i satèl·lit a Gran Bretanya fou establert per la *Cable and Broadcasting Act* de 1984. Aquesta llei estableix una Cable Authority per atorgar llicències per a la televisió per cable en àrees específiques. Les primeres emissores de cable començaren a emetre el 1985. Tanmateix, la *Broadcasting Act* de 1990 suprimí la Cable Authority, tot donant els seus poders a la ITC. Cap a la primavera del 1993, hi havia 58 emissores de cable a Gran Bretanya, amb algunes concessions més atorgades però no encara operacionals. El nombre total de cases que hi estaven connectades era aproximadament de mig milió. De les 58 concessions, sis eren a Escòcia (a Aberdeen, Dundee, Edimburg, Glasgow, Motherwell i Glenrothes in Fife) i una a Gal·les (a Swansea). La resta es trobaven a Anglaterra, amb 19 només a l'àrea del Gran Londres. En les seves sol·licituds, s'ha exigit als explotadors del cable que assegurin una certa programació local. Això no obstant, quan han sorgit problemes financers, els programes locals han estat normalment els primers a patir-ho.

La *Cable and Broadcasting Act* de 1984 també creà les bases per al desenvolupament de les emissions per satèl·lit. El 1986 li fou adjudicada a la British Satellite Broadcasting (BSB) la llicència de TV per satèl·lit i començà a emetre l'abril de 1990. Tanmateix, el febrer de 1989 l'Sky Television de Rupert Murdoch havia començat a emetre per a Gran Bretanya com un servei per satèl·lit rival (amb base a Luxemburg però adreçat a l'audiència britànica). Els catorze mesos d'avantatge resultaren ser crucials i al novembre de 1990 Murdoch prengué el control de la BSB i creà un únic servei de TV per satèl·lit (BSkyB). Inicialment, els serveis per satèl·lit foren finançats

en part per la publicitat, però des del setembre de 1993 BSkyB ha estat quasi completament basat en la subscripció. Per bé que les estimacions varien, l'agost de 1993 el BARB (Britain's Official Broadcasting Research Organisation) informà que 2.500.000 llars a Gran Bretanya tenien antenes per a satèl·lit i que unes altres 700.000 rebien canals per satèl·lit a través d'algun operador per cable.

Per a algunes minories lingüístiques, el cable i el satèl·lit han estat molt importants. Canals com ara Asia Vision i TV Asia han inclòs molt de material en llengües asiàtiques, TV Asia, per exemple, inclou diàriament emissions de notícies en panjabi, gujarati, bengalí, hindi i urdú.

4. La Ràdio-televisió regional al Regne Unit

El fet més remarcable sobre la televisió regional a Gran Bretanya és que gairebé no existeix. Això és en part degut a la tradició britànica d'una administració fortament centralitzada i en part a causa de factors geogràfics (el Regne Unit és un territori força compacte, amb només una gran àrea remota i d'escassa densitat de població al nord-oest d'Escòcia). La ràdio-televisió regional és el vedat de la ràdio, més que no pas de la televisió. No hauria de sorprendre doncs que, a pesar d'algunes diferències entre la BBC i les companyies comercials de televisió, el model bàsic de la programació regional sigui notablement similar en ambdós casos. Una programació central de la cadena és elaborada a Londres, tot permetent als programadors regionals algun espai per inserir programes locals, la majoria dels quals són programes de notícies. La manifestació més acusada d'aquest model correspon a la BBC, però ta nbé existeix a la cadena de la ITV, malgrat la seva aparent estructura federal. Les companyies més grans de la ITV produeixen la major part del material difós, i les companyies més petites no fan sinó produir programes locals de notícies, inserits a la cadena nacional. Durant els primers anys, la cadena de la ITV fou dominada per programes fets per les cinc companyies més importants (totes elles a Anglaterra). Més recentment, les altres companyies han aconseguit més accés a la cadena amb els seus propis programes i des de la reorganització de 1990 sota la ITC, ha estat creat un Network Centre (situat inevitablement a Londres). Com diu un opuscle publicitari de la ITC, «les decisions executives sobre nomenaments, adquisició i programació dels programes de la cadena són preses per l'equip directiu del Network Centre» (Independent Television Commission, 1993: 17).

És també important assenyalar que les diferents divisions ràdio-televisives de les cadenes de la BBC i de la ITV no coincideixen amb les àrees de l'autoritat local. Per exemple, Escòcia, com s'ha advertit abans, està dividida administrativament en nou regions i tres «Island Authorities», però no compta amb cap altra autoritat escocesa més que l'Scottish Office, nomenat pel govern. D'altra banda, els responsables de la ràdio-televisió divideixen el país d'una manera molt diferent. La BBC tracta el conjunt de l'àrea com una «regió nacional» pel que fa a la televisió (tot i que amb diverses àrees locals de desconexió per a les emissions radiofòniques). Les tres companyies escoceses de la ITV divideixen les regions com segueix: Grampian Television, de la regió nord d'Escòcia, abasta les zones de Grampian i Tayside, la meitat nord de la regió de Fife i la major part de la regió de Highland, excepte els

districtes del sud. També abasta les «Island Authorities» d'Orkney i Shetland, però només aproximadament dues terceres parts de les Western Isles. Scottish Television, a la zona central d'Escòcia, abasta les regions de Strathclyde, Lothian, Central i Fife, juntament amb una part de la regió dels Highlands i el terç que resta de les Western Isles. La zona de Border Television abasta les regions de Borders, Dumfries i Gallo-way, i les àrees angleses de Cúmbria i l'illa de Man. La seu de la companyia se situa a la població anglesa de Carlisle.

La BBC i la televisió regional

Com a part de les seves obligacions de servei públic, la BBC ha de proveir una certa quantitat d'emissions regionals. Això ho duu a terme mitjançant sis subdivisions: tres «regions» a Anglaterra (Midlands i Est, amb base a Birmingham; Sud, a Bristol; i Nord, amb base a Manchester) i tres «regions nacionals» (Escòcia, amb base a Glasgow; Gal·les, a Cardiff; i Irlanda del Nord, amb base a Belfast). Aquestes seves regionals realitzen programes de ràdio i televisió tant per a les seves pròpies àrees com per a la cadena nacional. Una part de la regió Sud de la BBC la constitueixen Londres i el sud-est, tot i que aquesta àrea és considerada normalment com el centre, més que no pas com una regió. En conjunt, qui s'encarrega d'aquestes regions és un director de Ràdio-televisió Regional (*Director of Regional Broadcasting*), amb base a Londres. L'Estatut estipula que la BBC ha de nomenar un director nacional (*National Governor*) per a cadascuna de les regions nacionals (a les quals l'Estatut també s'hi refereix com a països individuals) i que aquestes persones seran membres del Consell de la BBC (*Board of Governors*), el màxim òrgan de govern. L'estatut també contempla la constitució a Escòcia, Gal·les i Irlanda del Nord dels consells nacionals de Ràdio-televisió (*National Broadcasting Councils*), amb la funció primària de «controlar la política i el contingut» de la programació de la BBC en els seus respectius territoris. Malgrat aquesta aparent comesa poderosa, els consells nacionals de Ràdio-televisió tendeixen a ser organitzacions de caire consultiu per a l'organització central de la BBC. Quant als membres d'aquests consells, com ha remarcat recentment un comentarista, «potser cap d'ells no s'adona completament com són de forts en termes constitucionals; i l'equip directiu de la BBC a les regions no està especialment delerós de dir-los-ho» (Madge, 1989: 101). La seva existència no és molt coneguda dins de les seves respectives nacionalitats i seria molt difícil trobar algú que pogués dir-ne el nom del director nacional. En cadascuna de les regions angleses, l'Estatut estableix un Consell Consultiu Regional (*Regional Advisory Council*), però el seu rol es troba limitat força explícitament a assessorar sobre els programes i la gestió. Com els consells nacionals, la seva existència no és tampoc particularment coneguda. Val la pena advertir que el Consell d'Administració de la BBC (*Board of Management*), l'òrgan encarregat de l'administració diària de la corporació, inclou el director gerent de la Ràdio-televisió Regional (*Managing Director of Regional Broadcasting*) amb base a Londres, però no hi inclou cap representant de les regions o regions nacionals de la BBC.

El 1993, una mica més de la cinquena part de tots els programes de la BBC foren realitzats a les regions; la resta van ser fets a Londres. Els més cars d'aquests pro-

grames regionals foren els realitzats per als canals nacionals i amb continguts que poc tenen a veure amb qualsevol identitat regional (per exemple, la BBC a Bristol és coneguda per la realització de programes sobre la fauna). La BBC s'ha compromès a incrementar la quantitat de producció regional, però malgrat això l'organització es manté fortament centralitzada, i totes les decisions importants es prenen a Londres. L'observació de la programació de la BBC en el moment en què s'escrivia aquest article (gener de 1994) proporcionà alguna indicació de com opera el sistema. La programació del canal BBC1, el més popular, constà totalment de programes difosos nacionalment, excepte quinze minuts de programes infantils en gaèlic, cada matí dels dies feiners, per a Escòcia (mentre les altres regions compartien un altre programa), un informatiu regional de mitja hora al vespre dels dies feiners (cada regió té el seu propi programa) a continuació de l'informatiu nacional, i un programa de notícies regionals de cinc minuts a última hora dels dies feiners (també a continuació de l'informatiu nacional). A més d'aquests programes diaris, la BBC d'Escòcia té alguns programes setmanals: un programa d'esports de mitja hora els divendres i una hora i mitja de programes d'esports els dissabtes, un programa de coneixements generals de mitja hora, un programa d'actualitat general de mitja hora i un programa de comentaris polítics de mitja hora. Això succeïa en un moment en què la BBC1 estava emetent entre divuit i vint hores cada dia. El segon canal BBC2, el més especialitzat, incloïa un espai setmanal de dues hores de programes en gaèlic a Escòcia (les altres regions incloïen cada una un programa local de mitja hora com a part d'aquest espai, però compartien la mateixa pel·lícula en l'altra hora i mitja). A més d'això hi havia dos altres espais de mitja hora per a programes d'actualitat regional. En aquell moment la BBC2 estava emetent al voltant de disset hores cada dia.

Les companyies de la ITV

Actualment hi ha catorze regions de la ITV, una de les quals (Londres) té dues companyies, una per a la televisió de cap de setmana (del divendres al vespre al diumenge al vespre) i l'altra per a la televisió d'entre setmana (del dilluns al matí al divendres a la tarda). Les regions i companyies es troben consignades a la taula 2.

Des de 1983 funciona també una companyia de televisió amb seu a Londres que emet de matí (6.00-9.25 hores) a tota la cadena de la ITV. Aquesta llicència canvia de mans amb la redistribució de 1991 i actualment pertany a la GMTV.

Com passa amb la BBC, hi ha comparativament poca programació regional a la cadena de la ITV. La majoria dels programes difosos per la cadena són realitzats per les companyies Carlton, Central, LWT, Granada i Yorkshire. En aquests darrers anys, altres companyies han anat progressant més dins de la cadena, sovint amb programes que contenen algun component local. Així, la sèrie policíaca de la Scottish Television «Taggart» (situada a Glasgow) s'ha popularitzat a través de la cadena nacional. Amb tot, les companyies més grans encara dominen. Hom pot fer-se alguna idea de la feblesa de la programació local de la ITV si es considera la situació al gener de 1994. En aquell moment la majoria de les companyies de la ITV emetien durant les vint-i-quatre hores cada dia. Les desconexions d'entre setmana, quan les companyies regionals proveïen els seus propis programes, constaven de trenta-cinc

Taula 2. Regions i companyies d'ITV.

Londres i sud-est (entre setmana)	Carlton Television (Londres)
Londres i sud-est (cap de setmana)	London Weekend Television (Londres)
Anglaterra del sud	Meridian Broadcasting (Southampton)
Channel Islands	Channel Television (St. Helier)
Sud-oest d'Anglaterra	Westcountry Television (Plymouth)
English Midlands	Central Television (Birmingham)
East Anglia i East Midlands	Anglia Television (Norwich)
Gal·les i oest d'Anglaterra	HTV (Cardiff i Bristol)
Yorkshire	Yorkshire Television (Leeds)
Lancashire	Granada Television (Manchester)
Nord-est d'Anglaterra	Tyne Tees Television (Newcastle)
Cúmbria i sud d'Escòcia	Border Television (Carlisle)
Escòcia central	Scottish Television (Glasgow)
Nord i nord-est d'Escòcia	Grampian Television (Aberdeen)
Irlanda del Nord	UTV (Belfast)

minuts al migdia, una hora al vespre (de la qual la primera mitja hora era un programa de notícies locals), i un informatiu de deu minuts a última hora. Ocasionalment eren també emesos programes locals a mitjanit. Com s'ha dit abans, Channel 4 (que emet entre vint-i-una a vint-i-dues hores diàriament) no té cap desconnexió regional, per bé que emet programes per a grups socials específics, com ara programes de llengua anglesa per a les minories ètniques. Les productores independents de fora de Londres s'han queixat regularment de la manca d'encàrrecs de part de Channel 4.

Sianel Pedwar Cymru (S4C)

A Gal·les la freqüència de Channel 4 és usada per Sianel Pedwar Cymru (S4C), l'Autoritat del Quart Canal Gal·lès (Welsh Fourth Channel Authority), per emetre programes en gal·lès. S4C té una posició més aviat anòmala dins de la ràdio-televisió britànica. Fou creada amb la Broadcasting Act de 1980 (després d'una vigorosa campanya que culminà en una vaga de fam d'un diputat gal·lès) i començà a emetre el 1982. Transmet cada setmana al voltant de trenta hores de programació en gal·lès, realitzades per la BBC de Gal·les, la HTV (la companyia de la ITV que cobreix Gal·les i l'oest d'Anglaterra) i productores independents. Quan no es transmeten programes en gal·lès, hom reprén la programació en anglès de Channel 4. Està finançada pel pagament d'un percentatge (fixat en el 3,2% en la llei de 1990) dels ingressos totals de televisió pagats per les companyies comercials al govern. De fet, les companyies de la ITV estan subvencionant la televisió en llengua gal·lesa.

El programa més popular a S4C és de fa temps el serial «Pobol y Cwn», que ha assolit regularment audiències de 100.000 persones. Altres programes, fins i tot els més populars, han superat poques vegades el total de 20.000 espectadors. En general aquests programes no han estat vistos en cap altre canal britànic, tot i que al gener de 1994 la BBC inicià a nivell nacional la transmissió de «Pobol y Cwn» a la BBC2, amb subtítols en anglès. Els únics programes que han aconseguit audiències

més àmplies han estat programes infantils d'animació que han estat doblats en altres llengües.

Comataidh Telebhisein Ghàidhlig (CGT)

La televisió en llengua gaèlica a Escòcia s'ha reforçat recentment amb la creació del CTG. Després d'una campanya activista per la llengua gaèlica al 1989, van ser afegides unes disposicions a la *Broadcasting Act* del 1990 per tal de constituir un Comitè de la Televisió Gaèlica (Comataidh Telebhisein Gàidhlig). El govern central concedeix a aquest comitè una suma de diners, el «Gaelic Television Fund», la quantitat exacta de la qual és decidida pel secretari d'Estat per Escòcia. La funció del CTG és encarregar programes de televisió en gaèlic. Aquests programes són realitzats per productores independents, i per la BBC d'Escòcia, Scottish Television i Grampian Television, i són emesos per la BBC d'Escòcia i per aquestes dues companyies comercials escoceses (Border Television no ofereix programes en gaèlic). Abans que el CTG fos constituït, les tres companyies conjuntament emetien cada any al voltant de cent hores de programes en gaèlic. El CTG fou constituït per triplicar aquesta quantitat. Va començar amb un fons anual de 9,5 milions de lliures esterlines. Els nous programes començaren a produir-se al gener de 1993. El desembre d'aquest any, el secretari d'Estat anuncià que l'any següent, en comptes d'incrementar el fons a 9,7 milions per respondre a la inflació (com el CTG havia esperat), el fons va ser retallat a 8,7 milions com a part d'un exercici restrictiu.

Els programes que realitzen les productores finançades pel CTG han inclòs l'emissió d'un curt informatiu diari i d'un serial setmanal. La majoria dels programes han estat emesos amb subtítols en anglès i a pesar que les audiències han estat comparativament petites en relació amb els estàndards dels programes populars en anglès de *prime-time*, aquestes audiències han estat importants tenint en compte el nombre de parlants de gaèlic. Així el serial ha assolit regularment audiències d'entre tres-centes i quatre-centes mil persones.

Els debats sobre la renovació de l'Estatut de la BBC el 1996 es troben ja força avançats. Algunes persones advoquen per un augment del paper regional de la BBC en el futur (vegeu, per exemple, els assajos editats per Harvey i Robins, 1993). S'ha argumentat també que la millor manera de preservar el paper de servei públic de la BBC és convertir-la en una ràdio-televisió regional més que no pas en una única cadena. Així, Jonathan Davis ha argumentat que «La BBC, pel seu propi interès, hauria d'estar perseguint una política que fes de les regions la seva pedra angular, amb la qual cosa la BBC representaria la diversitat de vida a la Gran Bretanya, mantindria una base de realització de programes per tot el Regne Unit, i proveiria els telespectadors d'un servei que els pertany tant com a la classe mitjana de Londres» (Harvey i Robins, 1993: 80). A Escòcia hom impulsà la tardor de 1993 una campanya anomenada «Ràdio-televisió per a Escòcia», amb l'objectiu d'aconseguir més autonomia per a la BBC escocesa en la redacció del nou Estatut. Hom pot ser justificadament escèptic en relació amb les possibilitats d'èxit d'aquestes campanyes. La BBC mai no ha mostrat cap evidència d'haver estat capaç d'entendre la televisió regional més que com una concessió a minories provincials, i és poc probable que un govern centra-

lista conservador vegi les coses d'una manera diferent. Les contínues constriccions financeres sobre la Corporació estan posant cada cop més en perill la programació regional (malgrat les recents declaracions en sentit contrari).

Si es tenen en compte aquests punts i si recordem la retallada en el «Gaelic Television Fund», és difícil ser optimista sobre el futur de la molt petita quantitat de televisió regional que actualment existeix a Gran Bretanya, si més no fins que no hi hagi un canvi important en la política governamental.

5. El futur

Els canvis més importants pel que fa al futur de la ràdio-televisió regional en el Regne Unit són la relaxació de les normes relatives a la propietat de les companyies comercials de televisió, i la renovació de l'Estatut («Chart») de la BBC el 1996. El juny de 1992 la ITC autoritzà la fusió de dues companyies regionals angleses (Yorkshire Television i Tyne-Tees Television). El novembre de 1993 el secretari d'Estat per al Patrimoni Nacional, Peter Brooke, anuncià que les companyies de televisió serien autoritzades a posseir dues llicències regionals. Igualment anuncià que no hi hauria una protecció especial per a les estacions gal·leses i escoceses, malgrat que molta gent havia argumentat que la importància cultural d'aquestes companyies regionals hauria de ser reconeguda, tot protegint-les contra possibles ofertes d'adquisició provinents de companyies angleses. En els mesos subsegüents a aquest anunci van tenir lloc tres fusions: Carlton es fusionà amb Central, Granada adquirí London Weekend Television i Meridian comprà Anglia. Així doncs, de deu companyies regionals angleses preexistents ara resten quatre grans companyies fusionades i dues companyies petites (Westcountry i Channel). Aquestes companyies fusionades es troben encara subjectes a les normes preexistents, de tal manera que continuen obligades a proporcionar una certa programació regional, com ara noticiaris. Caldrà veure, però, si aquestes grans companyies tenen la inclinació o la voluntat d'expandir (o tan sols preservar) els programes regionals en un entorn televisiu cada cop més competitiu. Les estacions regionals no angleses encara romanen independents (malgrat que Mirror Group Newspapers adquirí una participació del 20% d'Scottish Television el setembre de 1994). Al darrere d'aquests moviments hi ha la preocupant perspectiva que grups no britànics (com ara Fininvest o Bertelsmann) puguin adquirir algunes de les companyies regionals, tractant-se de grups que poden no tenir cap interès a continuar proporcionant la petita quantitat de programació regional que encara existeix.

Les discussions entorn de la renovació de l'Estatut de la BBC el 1996 inclouen propostes sobre un major protagonisme regional de la BBC en el futur (vegeu, per exemple, Harvey i Robins, 1993). Hom ha argumentat que la millor manera de preservar la missió de servei públic de la BBC és convertir-la en una estació d'implantació regional, més que no pas nacional. Per exemple, Jonathan Davis ha argumentat que «la BBC, en benefici propi, hauria de seguir una política que faci de les regions la seva pedra angular, amb la qual cosa la BBC representaria la diversitat de vida a la Gran Bretanya, mantindria una base de realització de programes per tot el país, i proveiria tots els telespectadors amb un servei que els pertany tant com a la classe mitjana de Londres» (Harvey i Robins, 1993: 80). A Escòcia hom inicià a la tardor de 1993 una

campanya anomenada «Ràdio-televisió per a Escòcia», amb l'objectiu que el nou Estatut preveïés més autonomia per a la BBC Scotland. Els plans del govern per a la BBC van ser finalment publicats el juliol de 1994 (Department of National Heritage, 1994). Aquests plans inclouen la renovació de l'Estatut de la BBC per deu anys, la retenció del cànon com a principal font de finançament per als propers cinc anys com a mínim, i l'expansió de les diverses activitats comercials de la BBC. Els plans diuen molt poca cosa sobre els serveis regionals, deixant de banda una vaga declaració de manteniment del suport envers ells: «els programes de la BBC haurien de reflectir els interessos i les tradicions culturals del Regne Unit en el seu conjunt. Els realitzadors, els presentadors i els actors de totes les parts del Regne Unit haurien de contribuir plenament a la programació nacional de la BBC, i als seus serveis regionals i locals» (Department of National Heritage, 1994: 1). Hom remarca a l'informe, no obstant, que els programes de la BBC són freqüentment criticats per la seva excessiva representació de la vida del sud-est d'Anglaterra, i que aquestes crítiques són particularment fortes a Gal·les i Escòcia. Així, l'informe afirma que «seria important que la BBC elaborés i encomanés una proporció raonable de la seva programació nacional, com també programes per a audiències locals a Escòcia, Irlanda del Nord, Gal·les i les regions angleses» (Department of National Heritage, 1994: 16). És interessant remarcar dues qüestions en relació amb això. La primera és que l'èmfasi no es posa en una autèntica programació regional, sinó en programes elaborats a les regions per a la seva difusió nacional. La segona és que els plans del govern inclouen moltes més provisions per al desenvolupament dels serveis internacionals de la BBC que no pas per als serveis regionals, cosa que mostra clarament quins són els interessos del govern.

Si es tenen en compte aquests punts i si recordem la retallada en el «Gaelic Television Fund», és difícil ser optimista sobre el futur de la molt petita quantitat de televisió regional que actualment existeix a Gran Bretanya, si més no fins que no hi hagi un important canvi en la política governamental.

(Traducció: Lluís Badia)

Bibliografia

- BEVAN, D. (1984): «The Mobilization of Cultural Minorities: The Case of Sianel Pedwar Cymru», *Media, Culture and Society* 6: 103-117.
- Broadcasting Act 1990, Londres: HMSO.
- CATHCART, R. (1984): *The Most Contrary Region: The BBC in Northern Ireland, 1924-84*. Belfast: Blackstaff Press.
- COE, J. (1983): «Sianel Pedwar Cymru: Fighting for a Future» dins de Blanchard, S.; Morley, D. (eds.): *What's This Channel Fo(u)r?* Londres: Comedia: 54-61.
- CORMACK, M. (1994): «Programming for Cultural Defence: The Expansion of Gaelic Television», *Scottish Affairs*, 6: 114-131.
- (1993): «Problems of Minority Language Broadcasting: Gaelic in Scotland», *European Journal of Communication* 8, 1: 101-117.
- DEPARTMENT OF NATIONAL HERITAGE (1994): *The Future of the BBC: Serving the Nation, Competing World-wide*. Londres: HMSO.

- GRIFFITHS, A. (1993): «Pobol y Cwm: The Construction of National and Cultural Identity in a Welsh-Language Soap Opera», dins de Drummond, P., R. Paterson; Willis, J. (eds.): *National Identity and Europe: The Television Revolution*. Londres: British Film Institute: 9-24.
- HARVEY, S.; ROBINS, K. (eds.) (1993): *The Regions, the Nations and the BBC*. Londres: British Film Institute.
- HARVEY, S.; ROBINS, K. (1994): «Voices and Places: The BBC and Regional Policy», *The Political Quarterly* 65, 1: 39-52.
- HETHERINGTON, A. (1992): *Inside BBC Scotland, 1975-1980: A Personal View*. Whitewater Press.
- (1989): *News in the Regions*. Londres: Macmillan.
- HOWELL, W. J. (1982): «Bilingual Broadcasting and the Survival of Authentic Culture in Wales and Ireland», *Journal of Communication*, Tardor 1982: 39-54.
- INDEPENDENT TELEVISION COMMISSION (1993): *Facfile '93*. Londres: ITC.
- MADGE, Tim (1989): *Beyond the BBC*. Londres: Macmillan.
- MCDOWELL, W. H. (1992): *The History of BBC Broadcasting in Scotland, 1923-1983*. Edimburg: Edinburgh University Press.
- MACINNES, J. (1992): «Broadcasting in Scotland», *Scottish Affairs* 2: 84-98.
- MCLOONE, M. (ed.) (1991): *Culture, Identity and Broadcasting in Ireland: Local Issues, Global Perspectives*. Belfast: Institute of Irish Studies, Queen's University.
- MEECH, P. (1987): «Television in Scotland: A Fair Day's Programming for a Fair Day's Pay?», dins de McCrone, D. (ed.), *Scottish Government Yearbook 1987*. Edimburg: Unit for the Study of Government in Scotland: 257-269.
- MEECH, P.; KILBORN, R. (1992): «Media and Identity in a Stateless Nation: The Case of Scotland», *Media, Culture and Society* 14, 2: 245-59.
- TOMOS, A. (1983): «Realising a Dream», dins de Blanchard, S.; Morley, D. (eds.): *What's This Channel Fo(u)r?* Londres: Comedia: 37-53.

Nota biogràfica

Mike Cormack és professor al Department of Film and Media Studies de la Universitat d'Stirling (Escòcia) i investigador de l'Stirling Media Research Institute. Ha publicat les obres *Ideology* (Londres: Bastford, 1992) i *Ideology and Cinematography in Hollywood, 1930-1939* (Londres: Macmillan, 1994). En l'actualitat, el seu principal àmbit de recerca és l'ús del gaèlic en els mitjans de comunicació escocesos, tema sobre el qual ha publicat diversos articles. Va presentar una comunicació a la Primera Conferència d'Estudis Catalans Contemporanis a Escòcia (1994) sobre els mitjans de comunicació catalans i escocesos, que es publicarà a les actes de la conferència el 1995.
